

Anförande den 1 maj 1979
i Sundbyberg och Stockholm

Med reservation för
eventuella ändringar

Mötesdeltagare!

Några kvarter härifrån bildades för nittio år sedan Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti. Med stolthet kan vi i dag se tillbaka på nittio års kamp för demokrati och social rättvisa. Med otålighet inför kvardröjande och nya samhällsbrister kan vi slå fast: Kampen fortsätter.

Detta är också det nittionde året som arbetarrörelsen demonstrerar denna vår högtidsdag. I en demonstrationsmarsch från den tiden ställdes frågan:
"Hvaraf kommer det väl, Att hvar arbetarträl, Vågar samlas kring frihetens fana?"

Då som nu. Första maj är frihetens dag. Inte makthavarnas, inte de privilegierades, inte de besuttnas frihet. Men folkets frihet; Friheten till ett jobb, friheten till liv i trygghet, friheten att utveckla sina bästa stämningars längtan.

Arbetarrörelsen har haft stora framgångar under dessa gångna decennier. Kanske förleddes vi härav att tro

att välfärdspolitiken vilade på stabil grund, att värdegemenskapen kring en fördjupad demokrati var stark. Nu vet vi att detta var fel.

Motståndet mot vår frihetskamp är idag hårdare och mäktigare än på länge. Redan vunna friheter frågasätts och hotas.

De militanta högerkrafterna är på marsch. Kampanjerna avlöser varandra.

Svenska Arbetsgivareföreningen driver en kampanj under mottot "Sätt fart på Sverige". Från ort till ort rullar arbetsgivarnas buss med sin talande docka. Budskapet är enkelt: Håll nere lönerna, sänk skatterna för företagen och för de högre inkomsttagarna. Betala detta med minskade förmåner för vanligt folk. I grunden är kampanjen riktad mot reallönerna och den sociala tryggheten.

Mötesdeltagare!

Säg nej till arbetsgivarna och deras angrepp på den sociala tryggheten! Säg ja till den sociala rättfärdigheten! Säg ja till en bred folklig reformpolitik!

I en annan kampanj går arbetsgivarnas organisationer till angrepp mot arbetarnas och tjänstemännens fack-

liga organisationer och mot den ekonomiska demokratin. Det gäller löntagarfonder. Det gäller andra ting som man är ute efter: anställningstryggheten, förtroendemannalagen, medbestämmandet, över huvud arbetet för att vidga arbetarnas och tjänstemännens inflytande.

Mötesdeltagare!

Säg nej till arbetsgivarna och deras hets mot löntagarna och deras kampanjer mot löntagarnas demokratiska inflytande! Säg ja till medbestämmande på arbetsplatserna, till löntagarfonder, till ekonomisk demokrati!

Den tredje kampanjen kommer från den politiska grenen av denna höger på marsch, från moderaterna. De talar på nytt om frihet eller socialism. De söker än en gång skildra arbetarrörelsen som ett hot mot demokratin. Moderaterna blir mäktiga förgrämmade när man påminner dem om att slagorden är hämtade från deras vänner i den konservativa svarta internationalen, från Franz Josef Strauss' bayerska parti. Menar ni att vi är fascister, rasar Bohman. Inte alls. Franz Josef Strauss är inte fascist. Han är högerman, eller moderat, som de numera kallar sig här. Många i det stora konservativa partiet CDU i Bonn har tagit avstånd från hans hetskampanj mot socialdemokratin. Man säger så här: Om vi beskriver de över 40 procent av befolkningen som stödjer den

demokratiska arbetarrörelsen som diktaturanhängare, då kan vi icke behålla värdegemenskapen i den tyska demokratin, då river vi broarna, därför avstår vi.

Men de svenska moderaterna river broarna. De tvekar inte att utmåla en stor del av det svenska folket och en majoritet av de stora löntagargrupperna som demokratiskt opålitliga. Så här står det i moderaternas förslag till partiprogram 1978: "Historien visar, hur massan av egendomslösa alltid hotat demokratin och friheten." Det är inte sant. Historien visar att det just var de egendomslösa massorna som drev igenom demokratin - och det började i dessa kvarter. Historien visar också att det är de stora massorna av vanligt folk som befast och fördjupat friheten och demokratin.

Mötesdeltagare!

Säg nej till högerens oförskämda angrepp mot den demokratiska arbetarrörelsen! Säg ja till socialdemokratiens kamp för att vidga friheten och fördjupa demokratin! Lyft frihetens fana högt denna 1 maj!

Nu säger moderaterna: Bohman har inte suttit i samma regering som Strauss. Men det har socialdemokraten Willy Brandt. Det är ett fräckt och okunnigt angrepp mot vår partivän.

Ty det var just Willy Brandt som på vår partikongress i höstas varnade för moderaternas vänner i den europeiska högern. Så här sade han: "I en rad länder kan man inte komma förbi att högerpartierna - vad de än kallar sig - rör sig i riktning mot blind antisocialism och emotionell mörk reaktion. ... Vi har varken råd till eller rätt att undervärdera de militanta högerkrafter som representeras av t.ex. Strauss i mitt eget land. ... Mörkermännens international ... bör bekämpas varhelst den försöker sätta en frihetsfientlig stämpel på allt som har med socialism att göra. ... när den fräckt sätter sig över det faktum att 100 års arbetarrörelse har betytt ett århundrades strid och slit för mer frihet - icke för de få utan för de många. Jag vill starkt anbefalla att vi inte bara försvarar oss mot det primitiva, ondsinta och falska alternativet frihet eller socialism, utan också att vi möter de reaktionära mörkermännen med allt det offensiva självmedvetande som vår egen historia berättigar oss till."

Vi står inför stora problem i Sverige. Det borde vara en tid att söka det som förenar, att spänna krafterna gemensamt, för att lösa framtidsproblemen. I det läget ägnar moderaterna sina krafter åt att skildra socialdemokratien som ett hot mot friheten. I det läget går Arbetsgivareföreningen till angrepp mot arbetarna och tjänstemännen. Man skärper motsättningarna, splittrar nationen, river broarna.

Mötesdeltagare!

Vi måste försvara oss. Löntagarna måste värna sin rätt. Vi kan inte stiga åt sidan. Vårt svar blir enkelt och klart: Folkets väl går före storfinansens.

När vår seger är vunnen blir det vi som får foga samman bitarna, då får arbetarrörelsen ta ansvar för det fredliga samhällsbygget, då skall vi med allt "det offensiva självmedvetande som vår egen historia berättigar oss till" forma en bred folklig reformpolitik i hela folkets intresse.

Vi har format vårt program. Det betyder att vi i praktisk gärning vill fullfölja vår frihetskamp.

Den frihetskampen gäller fördelningspolitiken.

Under den borgerliga regeringsperioden har de stora löntagargrupperna tvingats till en påtaglig sänkning

av sina realinkomster. Det är barnfamiljerna som drabbats värst.

Orsaken är en dålig ekonomisk utveckling, för vilken de borgerliga inte helt kan lastas. Men de kan och skall lastas för sin dyrtidspolitik och för sin orättfärdiga fördelningspolitik.

För många har det varit en kännbar svångrem. Men ägare till fasta värden ökade sina tillgångar, spekulanter utnyttjade inflationens möjligheter. Samtidigt ökades klyftorna, de bättre ställda fick särskilda förmåner.

Kanske fanns det några som hoppades på folkpartiet. Men folkpartiregeringen har fullföljt denna inriktning.

När det gäller skatterna struntade de blankt i de synpunkter de fick av LO och socialdemokratin.

De lade fram sitt eget förslag. Den som tjänar 50.000 kronor skulle få 650 kronor i skattesänkning om året. Den som tjänar 320.000 kronor skulle få 650 kronor i månaden. Ett skatteförslag som på detta sätt missgynnar de lågavlönade och de stora löntagargrupperna skulle allvarligt försvåra, för att inte säga ödelägga, höstens avtalsrörelse.

Och vidare: De talade inte om hur skattesänkningen skulle betalas. De raserade statsfinanserna skulle

raseras än mer för att ytterligare öka klyftorna i det svenska samhället.

Det visade sig också att det bara var moderaterna som ställde upp på Ullstens skansar. I folkpartiets Sverige härskar moderaternas skattepolitik.

Dessbättre är det inte folkpartiets Sverige. Därför blir det ett allvarligt men välförtjänt nederlag i riksdagen för folkpartiregeringen när det gäller skatterna.

Därmed kan vi också, genom en socialdemokratisk valseger i höstens val, lägga grunden för rättvisare skatter redan 1980.

Vår linje innebär:

- Sänk de direkta skatterna genom att staten för de allra flesta kapar av en tiondel av kommunalskatterna. Det innebär också en tre-procentig marginalskattesänkning för dessa grupper.
- Sänk därutöver marginalsatterna för stora grupper av heltidsarbetande.
- Höj barnbidragen, ty det är barnfamiljerna som drabbats hårdast av borgerlig dyrtid.
- Betala detta med en produktionsskatt, som tas ut

på företagens lönekostnader men också på kapitalkostnaderna, på vinsterna.

- Sätt in hårda och bestämda åtgärder mot skattebrott och skatteflykt och mot andra former av ekonomisk brottslighet.

Jämför vårt skatteförslag med folkpartiets och moderaternas och ni finner:

Vårt skatteförslag är bättre för de stora löntagargrupperna.

Det är bättre för de stora grupperna av barnfamiljer.

Det är bättre för det helt dominerande antalet kvinnor.

Vi vill fullfölja socialdemokratins kamp för social rättfärdighet genom en rättvis skattepolitik och genom sunda statsfinanser.

Vår frihetskamp gäller också den sociala tryggheten, den sociala rättfärdigheten.

Ni har hört de borgerliga skryta med att pensionerna visst inte försvann när det blev en borgerlig regering. Men de skryter inte med att var tredje krona som betalas ut i pension är en lånad krona.

Var tredje krona som betalas ut i barnbidrag är en lånad krona. Det är så de borgerliga handskas med pengar.

De har förstört statsfinanserna och raserat vårt gemensamma sparande. Det har förts över till privata banker och privata kapitalägare. En affärstidning skriver: "De väldiga statliga budgetunderskotten är ett tecken på djupgående förändringar i svensk ekonomi. De borgerliga håller på att vinna tillbaka vad striden egentligen stod om i ATP-frågan." Det betyder ökad privat maktkoncentration och ökade sociala klyftor.

Under de borgerligas tre år har statens budgetunderskott tolvdubblats. Varje gång budgetminister Mundebo talar om budgetunderskottet har det ökat med ytterligare ett antal miljarder. Nu säger han att det kommer att öka till över 50 miljarder in på 80-talet. Statsskulden kommer att öka till 100.000 kronor för varje förvärvsarbetande.

De urgröpta statsfinanserna används nu som argument för att försämra den sociala tryggheten - av moderaterna, av Arbetsgivareföreningen, av den s.k. Fälldinkommissionen. Det är klassisk högerpolitik. Rasera statsfinanserna bl.a. genom förmåner till de välbeställda, betala genom att försämra den sociala tryggheten.

Det är det pris svenska folket får betala för tre

års borgerligt experimenterande med vår ekonomi,
för deras väldiga vallöften, för deras splittring,
för deras generositet mot det privata kapitalet.

Det är djupt allvarligt.

Ty det bär bud om ekonomisk oro, om inflation, om
en väldig fortsatt förmögenhetsöverföring, om nya
och hårda angrepp på samhällets sociala åtaganden.

För en vecka sedan stod moderatledaren på Sergels
Torg och förklarade att socialdemokraternas ideologi
"utgår ifrån att den enskilde inte är stark nog.
Inte förmår att bära ett tillräckligt stort ansvar,
Inte kan bevaka sina intressen."

Mitt svar är: Socialdemokratin är en frihetsrörelse,
för den enskilda människans frihet. Men socialdemo-
kratins ideologi utgår också ifrån att människor mås-
te hålla samman, att de vill mötas i gemenskap, att
de kan visa solidaritet. Så starka tror vi männi-
skorna är, så mycket ansvar tror vi de kan ta.

Vi vill kunna säga till de äldre: Vi vill ett sam-
hälle där människorna kan åldras i trygghet och ge-
menskap. Då måste vi följa solidaritetens väg.

Vi vill säga till Bengt Lindkvist och hans kamrater i handikapprörelsen: Vi vill ett samhälle av ljus och lycka även för de handikappade. Då måste vi följa solidaritetens väg.

Vi vill säga till de unga arbetslösa: Vi vill sätta in all vår gemensamma kraft för att ni skall kunna känna er välkomna i arbetslivet. Då måste vi följa solidaritetens väg.

Där går skiljelinjen mellan den konservativa egoismens bojor och solidariteten som frihetsrörelse.

Mötesdeltagare!

Lyft frihetens och solidaritetens fana högt denna 1 maj!

Vår frihetskamp innefattar kravet arbete åt alla. Ett folk i arbete är nationens viktigaste tillgång.

Ni minns hur det lät i 1976 års valrörelse.

Det skulle bli 400.000 nya jobb.

Det skulle bli kapitalismens självläkande krafter.

Ni vet hur det blev. Det blev 100.000 färre jobb i industrin.

Det blev dubbelt så hög arbetslöshet.

Det blev kris på kris i näringslivet, där staten fick gå in och lösa in kapitalägarnas förluster.

Jag har rest mycket i landet denna vår. Överallt - i Skåne och Norrbotten, i Göteborg och Sörmland, i Småland och i Jämtland - har människor varit oroliga för jobben, oroliga för framtiden. De frågar: Hur går det med mitt jobb, min bransch, min bygd?

Jag har besökt orter som drabbats av nedläggningar. 1976 sjöd Eriksbergs varv av liv. Nu är det tomt och tyst. Verkstadsklubben är nedlagd. Så är det på många arbetsplatser som en gång pulserade av liv och produktion.

Jag har mött människor som friställts. I ett mindre textilföretag är ett år efter nedläggningen varannan arbetare fortfarande arbetslös. 2/3 av alla anställda över 50 år är fortfarande utan jobb. Ju längre man får gå och vänta, ju större blir risken att slås ut från arbetsgemenskapen, från samhällsgemenskapen. Allra störst är den risken för de 10.000-tals unga människor som går utan jobb. Så får arbetslösheten djupa sociala följder.

Många av dessa svårigheter beror på en ogynnsam konjunktur, på väldiga strukturförändringar i världsekonomin, som drabbat även oss. Problemen har för-

värrats av den borgerliga misskötseln av ekonomin och av deras ideologiska handfallenhet. De s.k. fria marknadskrafterna kan inte klara människornas trygghet och en god ekonomisk utveckling. Kapitalismen klarar inte sysselsättningen för alla.

Efter tre år av borgerliga och kapitalistiska experiment med vår ekonomi kan vi därför slå fast: En framgångsrik industripolitik kräver aktiva samhällsinsatser för att driva på investeringar och teknisk utveckling, för att samordna och utveckla. Och vidare: En framgångsrik industripolitik kräver ett vidgat inflytande för löntagarna.

Vår inriktning kan sammanfattas i sju punkter:

- Sverige behöver en fortsatt långsiktig industriell expansion för att vi skall kunna förverkliga målet arbete åt alla, klara en fortsatt utbyggnad av den gemensamma sektorn, en ökad social och ekonomisk utjämning och en balanserad regional utveckling.

- Industriutvecklingen måste ske på människornas villkor. Inte till priset av utslagning, sämre arbetsförhållanden eller rovdrift på våra naturresurser.

- Våra satsningar på forskning och teknisk utveckling måste ökas kraftigt.

- Vi måste utveckla våra basnäringar.

- Vi måste låta vår väl utvecklade gemensamma sektor bli en motor i vår industriutveckling.

- De anställda måste på ett helt annat sätt än hittills delta i industrins utveckling.

- Vi måste vara beredda att gemensamt säkra de resurser som krävs för en positiv industriutveckling.
Industrins finansiering kan långsiktigt endast tryggas genom kollektiva ansträngningar. Löntagarfonder samt struktur- och utvecklingsfonder är nödvändiga.

Energiförsörjningen är en nödvändig grundval för produktionen.

Alla energikällor är förenade med risker.

Vi har godtagit en begränsad utbyggnad av kärnkraften, men hela tiden har vi sagt: Om någonting inträffar som förändrar riskbedömningen, får vi göra en omprövning.

Olyckan i Harrisburg ger skäl för en sådan omprövning. Det förelåg risk för en allvarlig olycka. Det förefaller som om de ansvariga inte hade utvecklingen under kontroll.

Vi måste noga ta reda på vad som faktiskt hände i Harrisburg. Vi måste bedöma om detta förändrar vår

inställning till kärnkraften. Innan detta material föreligger, är det icke möjligt för socialdemokratin - med hänsyn till våra utfästelser till väljarna och till vårt ansvar för människors liv och hälsa - att binda sig för långsiktiga beslut. Det innebär att frågan skjuts över valet. Då blir det nödvändigt att godta en folkomröstning.

Vi måste emellertid minnas detta: Inom energipolitiken finns det inga enkla lösningar. Det finns inga enkla lösningar på svåra problem. Det finns bara svåra lösningar, präglade av allvar och ansvar.

Vår frihetskamp gäller den ekonomiska demokratin.

Fram till regeringsskiftet 1976 pågick en sjudande reformverksamhet för arbetslivets förnyelse och demokratisering. Arbetsmiljön. Trygghetslagarna. Medbestämmandet. Listan på reformer är lång.

Under den borgerliga regeringstiden har färdriktningen lagts om. Trygghetslagarna vill man förändra. Det blev ingen förtroendemannalag. Det har inte blivit något MBL-avtal. Listan på försummelser kan göras lång.

Även på andra områden bygger de borgerliga en front mot löntagarnas intressen. Den borgerliga långtidsutredningen, med stöd av den lilla folkpartiregeringen, säger så här: De närmaste fem åren kan vi kraftigt

öka produktionen. Men arbetare och tjänstemän kan i bästa fall få en oförändrad reallön. Vinsterna skall öka med 20 miljarder kronor. Men de går helt till kapitalägarna.

Det är fullkomligt orimligt i ett fritt demokratiskt samhälle att löntagarna skall acceptera denna privata maktkoncentration, denna förmögenhetsanhopning till fåtalet, utan någon delaktighet. Vi socialdemokrater säger: Vi vill gemensamt satsa på framtiden. Men då skall arbetarna och tjänstemännen vara med och bestämma. Då skall de få delaktighet i förmögenhetsökningen.

Och låt mig fråga: Är det rimligt att framtiden för landets största industriföretag, framtiden för hundratusentals människor, skall avgöras av ett antal privata kapitalägare, som inte ett ögonblick lyssnade på facket, på de anställda, på löntagarna.

Därför vill vi ha löntagarfonder. Därför vill vi ha ekonomisk demokrati.

Mötesdeltagare!

Under två år hade vi en borgerlig trepartiregering. Den var djupt splittrad i många sakfrågor. Den drabbades av handlingsförlamning. Det var en krisernas regering. Den lämnade in, sörjd av få, saknad av ännu färre.

Vi socialdemokrater förvägrades att bilda regering och utlysa nyval. De borgerliga var oförmögna att av egen kraft bilda regering. Vi lade ned rösterna så att en provisorisk folkpartiregering kom till stånd.

Det blev en förbättring på vissa områden. Den klarade sig rätt bra en tid. Men nu står det klart att folkpartiregeringen tappat fotfästet. Den lider nederlag på nederlag i riksdagen. Förr var det kriser i den borgerliga regeringen. Nu är det kriser i den borgerliga riksdagsmajoriteten. Den lilla folkpartiregeringen saknar förmåga att samla riksdagen till breda lösningar.

Nu har vi haft en borgerlig trepartiregering. Den dög inte att regera någon längre tid. Den förmådde inte ge landet en politisk ledning.

Nu har vi en borgerlig minoritetsregering. Den dög inte att regera någon längre tid. Den förmådde inte ge landet en politisk ledning.

De borgerliga hade chansen att på grundval av en klar majoritet i riksdagen forma en handlingskraftig regering. De har misslyckats. Det är inte bra för landet. Det är inte bra för de stora folkgrupperna att vi har en borgerlig majoritet i riksdagen. Låt oss se till att det blir ett slut på den borgerliga majoriteten den 16 september i år. Låt oss se

till att det blir en socialdemokratisk regering.

xxx

Socialdemokratins idéer förenar folk och nationer i hoppet om en framtid i frihet och solidaritet.

Vår solidaritet måste gälla de människor runt om i världen som lider av krigens förödelse.

Uganda skall byggas upp igen efter ett mångårigt skräckvälde som fört landet till ekonomisk ruin.

För nio år sedan uttryckte jag här vår protest, morgonen efter den amerikanska invasionen i Kambodja. Idag är Kambodja helt förstört. Det finns en allvarlig risk för att denna fattiga bondebefolkning kommer att drabbas av en fruktansvärd svältkatastrof. Ansvar för solidaritet vilar tungt på världssamfundet.

Vi stödjer de kämpande folkens frihetskamp runt om i världen - i Asien, i Afrika, i Latinamerika.

Och vi hälsar i självklar solidaritet de många som idag demonstrerar med oss och som förvägras att föra sin frihetskamp i sina egna länder. Med oss har vi särskilt många kamrater från Argentina och Chile. Vi står på er sida i er kamp mot en brutal fascism.

Mötesdeltagare!

Valet den 16 september är avgörande för färdriktningen i vårt samhälle.

Vi säger nej till ökade klyftor och ja till en socialdemokratisk politik för social rättvisa.

Vi säger nej till social nedrustning och ja till en bred folklig reformpolitik och förstärkt trygghet.

Vi säger nej till arbetslöshet och ja till en målmedveten politik för att trygga jobben. Alla människors rätt till arbete är vår viktigaste fråga.

Vi säger nej till fåtalets ekonomiska makt och ja till ekonomisk demokrati och löntagarfonder.

Vi skall satsa alla krafter på att vinna höstens val. Låt oss tillsammans se till att det blir en socialdemokratisk valseger den sextonde september!